

4-nji tema: **Türkmen Türkçesinde Mektup Yazma ve Mektup Örnekleri** (Türkmen dilinde hat ýazma we hat nusgalary)

Dersiň maksady:

- ✓ talyplara türkmen diliniň fonetik, morfologik we grammatik gurluş aýratynlyklaryny öwretmek;
- ✓ talyplara türkmen diliniň sözlük hazynasyny we semantik aýratynlyklary öwretmek;
- ✓ talyplara türkmen dilinde dürli temelar boýunça öz pikirlerini yzygiderli, logiki taýdan dogry beýan etmekligi öwretmek,
- ✓ talyplara türkmen diliniň dürs ýazuw düzgünlerini öwretmek;
- ✓ olara orfografik taýdan ýalňyşsyz beýan etmegiň tärlerini öwretmek;
- ✓ talyplaryň türkmen dilinde sözleşme medeniýetini we ýazuw endiklerini hem-de başarnyklaryny ösdürmek;
- ✓ dersde türkmen dilini we edebiýatyny oňat öwretmek üçin talyplaryň özara işjeňligini ýola goýmak;
- ✓ türkmen dili we edebiýat sapaklarynda tehniki serişdelerden peýdalanmak;
- ✓ türkmen dili we edebiýaty dersleriniň üsti bilen talyplarda watansöýüjiligi, zähmetsöýerligi, agzybirligi, ahlaklylygy, ynsaplylygy, türkmen milli we dünýä gymmatlyklaryna buýsanç, gözellige söýgi duýgularyny terbiýelemek.

Dersiň wezipeleri:

- talyplaryň türkmen diliniň fonetik, morfologik we grammatik başarnyklaryny ösdürmek;
- talyplaryň sözleýiş dilini kämilleşdirmek;
- talyplaryň ýazuw we hatdatlyk endiklerini ösdürmek,
- talyplaryň sözlük üstünde özbaşdak işlerini kämilleşdirmek
- talyplaryň okama we düşünme ukyplaryny ösdürmek;
- talyplaryň gürrüň berme we ýazyp beýanetme endiklerini kämilleşdirmek;
- söz öwrenme endiklerini artdyrmak;
- terjime etme ukyplaryny ösdürmek...

Dersiň görnüşi:

- dilden düşündirme;
- ýazuwdan beýanetme;
- sorag-jogap arkaly berkitme;
- shemaly we tablisaly düşündirme;
- tehniki serişdeler arkaly düşündirme;
- ýumşuň kömegi bilen geçileni gaýtalama...
- öý işi tabşyрма...

Dersiň ýörelgeleri:

- ✚ türkmen filologiýasy baradaky bilimiň mazmuny bilen onuň beýan edilişinin bitewiligini gazanmak,
- ✚ türkmen diliniň beýleki dersler we durmuş bilen baglanyşygyny üpjün etmek;

✚ edeplilik, dogry sözlülük, ynsanperwerlik, yzygiderlilik, sylag-hormat we ýaş aýratynlyklara dogry gelmek.

✚ ders we durmuş, teoriýa we praktika gatnaşygy esasynda olaryň özara baglanyşygyny üpjün etmek...

Dersiň usullary:

- ❖ talyplaryň özbaşdak işleri we ýumuşlary barlag etmek;
- ❖ **ACTIV Studio** we **Power Point** maksatnamalaryndan peýdalanmak,
- ❖ türkmen filologiyasy boýunça öwredilýän temanyň prezentasiýasyny geçirmek,
- ❖ diliň grammatik kategoriýalary bilen baglanyşykly kynçylyklarda „**akyly sagady**“, “**akyly kompas**” “**akyly şejeräni**“ kömege çagyrmak,
- ❖ talyplaryň arasynda özara pikirlenme minutlaryny geçirmek;
- ❖ talyplaryň logiki yzygiderliligine, subut edijiligine ünsi güýçlendirmek;
- ❖ Dersde düşnükçiligi we aýdyňlygy üpjün etmek...

Dersiň görkezme esbaplary:

- okuw kitaplary,
- gepleşik gollanmalary,
- ýazdyrylan ylmy çeşmeler,
- usuly gollanmalar,
- ses ýazgylary,
- deňişli suratlar,
- tablisalar, çyzgylar,
- sözlükler,
- metbugat maglumatlary.

Dil we ýazuw sözleýşini ösdürmekde mugallym beýannamanyň sözleriniň, söz düzümleriniň, sözlemleriniň grammatik taýdan dogry baglanyşdyrylyşyna, düzülişine we okuwçynyň söz gorunyň baý bolmagyna möhüm ähmiýet bermelidir. Biz okuwçylaryň diňläň tekstini obrazly sözlerden, täsirli jümlelerden peýdalanyp, sagdyn pikirli, özara baglanyşyklylykda we yzygiderlilikde ýazuw arkaly beýan etmelerini hem aýratyn hasaba almalydyrys. Bu ýagdaý diliň çeperçilik serişdelerini: janlandyrmany, deňeşdirmäni, ulaltmany, kiçeltmäni, sypatlandyrmany, meňzetmäni we ş.m.-leri biri-birinden tapawutlandyrmaga ugrukdyrýar. Çünki bu düşüňjeleriň çäginde dil bilen edebiyat birleşýär. Ikinji bir tarapdan bolsa, grammatik kadalar bilen birlikde, edebi-nazary düşüňjeler özara berkidilýär. Olary multimedia tagtasynyň ähli mümkinçilikleri esasynda özleşdirmegi meýilleşdirmek ösen döwrümiziň aýdyň talabydyr.

✓ Üns beriň, dogry we doly okaň.

**Ýeri ak,
Tohumy gara,
El bilen ekerler,
Dil bilen orarlar (hat).**

- ✓ Üns beriň, “ýeri ak” näme diýmek?
- ✓ Üns berin, “tohumy gara” näme diýmek?
- ✓ “El bilen ekmek” näme diýmek?
- ✓ “Dil bilen ormak” näme diýmek?

GÖZELİŇ HATY

Gözeliň **kakasy** her gün **stoluň** başyna geçip işleýär. Ony görüp, Gözeliň hem hat **ýazasy** geldi. Gözel kakasyndan kagyz, galam **aldy**.

Özüçe bir **zatlar** ýazmaga oturdy. Onuň ýazan **hatyna** hiç kim düşünmedi, Gözeliň özi welin, onuň nämedigini bilýärdi. Ol "eje" hem-de "kaka" diýip ýazypdy.

Hekaýajygyň mazmunyny dilden aýdyp beriň.

Aşakdaky meýilnama boýunça «Gözeliň haty» diýen hekaýajyk esasynda beýannama ýazyň.

Meýilnama:

1. Gözeliň kakasy.
2. Gözelde dörän höwes.
3. Gözeliň hat ýazyşy.
4. Gözeliň ýazan sözleri.

HÜNÄR — SENIŇ HORMATYŇ

Her bir adam belli bir hünär edinmeli. Hünärli adam çekýän zähmetini ýerine salýar.

Pagtaçy özüniň zähmeti bilen "ak altyn" dagyny döredýär. Mal bakýan çopanlar halkymyzy et, süýt, ýüň öňümleri bilen üpjün edýärler.

Gözel-gözel jaýlar gurluşykçynyň gujurly gollary bilen emele gelýär. Mugallymlar biziň her birimiz üçin ata-ene ýaly mähirli. Olar seni hatly-sowatly edýar, durmuşa ugrukdyrýar.

- ✓ “ak altyn” näme?
- ✓ “hatly-sowatly etmek” näme diýmek?
- ✓ “durmuşa ugrukdyrmak” näme diýmek?